

Hard problem of consciousness

Robert J. Howell and Torin Alter (2009), Scholarpedia, 4(6):4948.

Translated to Turkish by: Jalil Nourmohammadi Khiarak

شعورون چتین پروبلمی

چئویرن: جلیل نورمحمدی خیارک*

اؤرتاک- چئویرنلر: مرتضی ، علی میرزائی

28/03/2022

یازارلار:

دوهور. روبرت ژ. هوئل، گونی مئودیسٹ اونیوئرسیتسی نین فلسفه دپارتمانی

دوهور تورین آلتیر، آلاباما اونیوئرسیتسی نین فلسفه دپارتمانی

چئویرن:

*جلیل نورمحمدی خیارک ، ورشووا تکنولوژی اونیوئرسیتسی نین الکترونیک و بیلگی تکنولوژیسی فاکولتسی

گیریش (چئویرن):

بو یون یازین بیرمچی آینان سگیز گون گئدیر و بیر اتاق کلاب هاوسدا آچیلدی اوردا دوشونجیه گورا سوز گدیلدی. اونون چیخیشندا بونا ئیتیشدیق گلخ بو مقاله نی چئوریک اؤز دلیمیزه و من اونی چالیشدیم چئوریم و اؤرتاک چئویرنلرن بیرلیکده بو ایشی ادیت الیب و پایلاشیریق. بو ایشده شعورون چتین پروبلمی قاباغا آپاریلیب دی اومودیم واردی اوخیانلار بو ایشدن فایدالانار.

Hard problem of consciousness

The hard problem of consciousness (Chalmers 1995) is the problem of explaining the relationship between physical phenomena, such as brain processes, and experience (i.e., phenomenal consciousness, or mental states/events with phenomenal qualities or qualia). Why are physical processes ever accompanied by experience? And why does a given physical process generate the specific experience it does—why an experience of red rather than green, for example?

شعورون چتین پروبلمی

شعورون چتین پروبلمی (جهالمئرس 1995) فیزیکی حادثه لر، مثلن، بیین پروسئسلری و تجربه (ینی فنئومئنال شعور وه یا فنئومئنال کئیفیتلره و یا کئیفیتلره مالیک پسیخی وضعیتلر/حادثه لر) آراسینداکی علاقه نی ایضاح ائتمک پروبلیمیدیر. نه اؤچون فیزیکی پروسئسلر هئچ واخت تجربه ایله موشاییعت اولونور؟ و نه

اوچون معین بیر فیزیکی پروسس ائتدیگی خصوصی تجروبه یارادیر - مثلن، نییه یاشیل دئیل، قیرمیزی تجروبه ؟

مضمون

- 1- چتین پروبلملر و آسان پروبلملر
- 2- فیزیکیلییه قارشی آرقومنتلرله علاقه و ایضاح ائدیجی بوشلوق
- 3- رئدوکسیونیزم
- 4- غیری-رئدوکسیونیزم
- 5- پسیخوفیزیکی نظرییه لر
- 6- مستریانیزم
- 7- قاینقدلار

1- چتین پروبلملر و آسان پروبلملر

چتین پروبلم بئنین معلوماتی نجه بیرلشدیردیگینی، اطراف موحیطین ستموللارینی نجه تسنیف ائتدیگینی و آیری-سئچکیلیگینی و یا دیقتی جمله دیگینی ایضاح ائتمک کیمی آسان آدلاندریلان پروبلملرله ضیدیت تشکیل ائدیر. بو جور حادثه لر فونکسیونال اولاراق موعین ائدیله بیلر. ینی، تقریباً دئسک، اولار سوپیئکته نه ائتمه یه ایجازه وئردیکلری باخیمیندان موعین ائدیله بیلر. بئله لیکله، مثلن، بئنین معلوماتلاری نجه بیرلشدیردیگینی ایضاح ائدن مئخانیزم کشف ائدیلسه، سادالانان آسان پروبلملردن بیرینجیسی هلل ائدیله جکدیر. عئینی مقام بوتون دیگر آسان پروبلملره ده آیددیر: اولار فونکسییالارین نجه یئرینه یئتیریلدیگینی ایضاح ائدن مئخانیزمین دقیقلشدیریلمه سینه آیددیر. آسان پروبلملر اوچون، مووافیق مئخانیزم یاخشی باشا دوشولدوکن سونرا، گؤروله جک ایضاحات ایشی چوخ آزدیر و یا هئچ یوخدور .

تجروبه بو ایضاح ائدیجی مودئله اویغون گلیمیر (باخمایاراق کی، بعضی رئدوکسیونیستلر فیکیرلشدیکده بونون بئله اولدوغونو ایدیعا ائدیرلر). تجروبه موختلیف فونکسییالارلا علاقه لی اولسا دا، بو فونکسییالارین نجه یئرینه یئتیریلدیگینی ایضاح ائتمک هله ده واجب سواللاری جاوابسیز قویور. بیز هله ده بیلیمک ایستردیک کی، نییه اولارین پرفورمانسی تجروبه ایله موشایعت اولونور و نییه باشقا نوؤدن داها چوخ بو و یا دیگر تجروبه دیر. بئله لیکله، مثلن، حتّی آغری نین سبب رولونو اوینایان بیر شئی تاپدیغیمیزدا، مس. سینیر ستموللاشدیریلماسی نتیجه سینده یارانان و گئری چکیلیمه یه و قاچماغا سبب اولان بیر شئی، بیز هله ده دئییه بیلریک کی، قاشینمادان فرقلی اولاراق، خصوصی آغری تجروبه سی نین نییه بو روللا علاقه لی اولدوغونو سوروشا بیلریک. بئله پروبلملر آغیر پروبلملردیر .

شورون كوقىتىو مودىللىرى (باررس 1988) بزن چتىن پروبلېمىن پوتېنسىيال ھللى كىمىيە تصوير اولونور. بونونلا بىلە، ھەر ھانسى بىلە مودىللىن بو مقصدە نايىل اولايىلە جىگى بىللى دىيىل. مىثلن، شعورون مضمونونون دىقت، يادداش و شىفاهى حسابات كىمىيە موختىلىف ايدراك پروسسىلىرى اوچون قلوبال اولاراق مۇوجود اولدوغو قلوبال ايش ساهە سى نظىرىيە سىنى نظردن كىچىرىن. بو نظىرىيە دوغرو اولسا بىلە، بو جور پروسسىلىرلە تجربە آراسىنداكى علاقە — مىثلن، نە اوچون عومومىتلە تجربە ايلە موشايىعت اولوندوغو — غىرى-شفاف قالا بىلر. بنزر سىبلرە گۇرە، شعورون سىنىر كوررئىياسىياسىنى كىش ائىمك چتىن پروبلىمى ھلل اولونمايش قويا بىلر: بو كوررئىياسىيالارنى نىيە مۇوجود اولدوغو سوالي جاوابسىز قالاچاق. بونا باخمايلاق، ايدراك مودىللىرى و شعورون ئىرون كوررئىياسىياسى اوزرە علمى ايرە لىلگىشلىر ھرطرفلى حلدە موھوم رول اوينايا بىلر .

2- فىزىكىلىيە قارشى آرقومىنتلرلە علاقە و اىضائىدىجى بوشلوق

چتىن پروبلىم تىز-تىز شعورون اوزونون يالنىز فىزىكىي خوصوصىتلىرى اولان فىزىكىي بىر فنىومىن اولدوغونو مودافىعە ائىدن فىزىكىيىزمە (ياخود ماتىرىيالىزم) قارشى آرقومىنتلرلە باغلى موزاكىرە اولونور. بو آرقومىنتلردن بىرى آشاغىداكى كىمىيە دوشونجە تجربە لىرنە اساسلانان بىلىك آرقومىنتىدىر (ژاكسون 1982). مرىم، تامامىلە آغ-قارا اوتاقدە گلە جكدە بۇيويىن، سونسوز منطىقىي تفككۇرە مالىك سوپىر-عالىمدىر. آغ-قارا تىلئۇزىيادا علمى موھازىرە لرە باخلاق، او، تام فىزىكىي حاقىقتى اۇيرە نىر - تاماملانمىش فىزىكا، كىمىيا، نۇرولوگىيا و س. اىنتويىتىو اولاراق ايدىن گۇرونور كى، اوتاقدان چىخاندە او، رنگدە گۇرمىگىن نە اولدوغو حاقىندا يىنى حقيقىتلىرى اۇيرە نىر. بىلىك آرقومىنتى نىن طرفدارلارى بو نىجە نى تام فىزىكىي حقيقىتدن چىخارماق مومكون اولمايان شعور حقيقىندا حقيقىتلىرىن اولدوغونو گۇستىرمك اوچون گۇتورورلر. ھىمىن مودىلەدان بىلە نىجە چىخىر كى، فىزىكىي حقيقىت شعور حقيقىندا حقيقىتى تام مەىن ائدە بىلمىر. و سونونجو نىجە، اكثرىتلە راضىلاشىر، فىزىكىيىزمى سارسىداچاق.

چتىن پروبلىم، مرىمىن اىلك دفعە بىلە تجربە لر كىچىرركن رنگ تجربە لرى حقيقىندا يىنى حقيقىتلىرى اۇيرىنمە سى ايدىعاسى ايلە سىخ باغلىدىر. موباحىسە ائىمك اولار كى، او، ھىمىن واخىت يىنى حاقىقتلىرى اۇيرە نىرسە، بو، رنگ تجربە لرى نىن طبعىتى نىن سىرف فىزىكىي باخىمدان تام اىضاح ائدىلە بىلمە مە سىدىر؛ عكس حالدا، اساسلاندىرما چالىشىر، او، آرتىق مووافىق حقيقىتلىرى بىلىردى. اگر بو جور تجربە لر فىزىكىي باخىمدان تام اىضاح ائدىلە بىلرسە، او زامان اونلار اوبىئكتىو شكىلدە باشا دوشولمە لىدىر و مرىم بوتون اوبىئكتىو باشا دوشولن خوصوصىتلىرى قاوراماق اوچون ياخشى مۇوقتدە گۇرونور. بوراداكى عومومىي فىكىر بزن فىزىكىي و فنىومىنال آراسىندا اىضاح ائدىجى اۆچوروم (لئوئى 1983) اولدوغو ايدىعاسى كىمىيە ايفادە ائىلىر .

تئز-تئز چتىن پروبلەمە علاقە لي ايکىنجي آرقومئنت تصور ائدیلە بیلن آرقومئنتدیر (کریپکئ 1972، جەالمئرس 1996). زومبى آرقومئنتى دە آدلاندىرىلان آغلاباتانلىق آرقومئنتى نىن بىر وئرسىياسىنا گۆرە، شعورلو تجربە دن محروم اولان بىر اینسانىن مىکرو-فىزىكىي دۈبلىكاتىنى تصور ائتمەك اولار. بونو نظره آلاق، بئله بىر مىکرو-فىزىكىي دۈبلىكاتىن مومکون اولدوغو ایدىعا ائدىلیر کى، بو دا فىزىكىي فاکتارلارین فئومئئال و یا تجربوىي فاکتارلارى طلب ائتمە مە سینه سبب اولور. بو، اکثر فىلوسوفلارین فیکرىنچە، فىزىكىيىزمین یالان اولدوغونو گۆستیریر .

بىر چوخ فىلوسوفلار بو زومبى دۈبلىكاتلارى نىن تصور ائدیلە بىلمە سى نىن اولارلارین مومکونلوگونون گۆستىرجىسى اولدوغونا شوبهه ائتسە لر دە، چتىن پروبلەم ایلک نۆوبە دە موباحىسە نىن ایلک آدیمىنا آیددیر. اگر اۆزوموزون شعورسوز مىکرو-فىزىكىي دۈبلىكاتلارینى تصور ائدە بىلیریکسە، اوندا فىزىكىي فاکتارلارین نە اوچون تجربوىي و یا فئومئئال فاکتارلارى دۈغوردوغونو تام ایضاح ائدە بىلمىک. بو، بىر داها ایضاحات بوشلۇغونون اولدوغونو گۆستیریر .

3- رئدوکسیونىزم

ایضاحات بوشلۇغونون ستاتوسو ایله باغلى اوزلشمە یوخدور. رئدوکسیونىستلر بوشلۇغون مۇوجود اولدوغونو اینکار ائدیرلر. اولار ایدىعا ائدیرلر کى، چتىن پروبلەم آسان پروبلەملرین بىرلشمە سینه چۆرۈلیر و یا شعورون طبیعتى حقیندا یانلىش تصورلردن ایرە لي گلیر. مثلاً، دانیئل دئنت (2005) اکس ائدیریر کى، شعور فونکسیونال اولراق معین ائدیلە بیلر. اونون فیکرىنچە، آسان پروبلەملر حل ائدیلدیکدن سونرا شعور و فىزىكىي حقیندا ایضاح ائدیلە جک هئچ بىر شئى قالمايلاق .

رئدوکسیونىستلر تئز-تئز ائلم تاریخیندن بنزتمە لره مراجیعت ائدیرلر. بو فىلوسوفلار ایضاحئدیجى بوشلۇغون مۇوجودلۇغونو قبول ائدن غیری-رئدوکسیونىستلر حیاتین چتىن پروبلەمىدن ناراحات اولان 17-جى عصرین ویتالىستلر ایله موقاییسە ائدیرلر. موقاییسە لر همچىن ایستیلیک و یا ایشیغىن چتىن پروبلەملرىدن ناراحات اولان علمى جەھتدن جاھىلرله آپاریلیر (جھورجھلاند 1996). ائلم گۆستردى کى، سونونجو ناراحاتلىقلار حددن آرتیق شیشىردىلمیشدیر: حیات، ایستیلیک و ایشیق فىزىكىي اولراق ایضاح ائدیلە بیلر. عئینىلە، رئدوکسیونىستلر شعور اۆچۆن دئیرلر .

غیري-رئدوکسیالیلار عادتت بو جور بنزتمه لري ردد ائديرلر. بنزتمه نین بیر حیصه سی عادتت قبول ائدیلیر: ویتالیستلر اورقانیزملرین چوخالماسی، حرکت ائتمه سی، اؤزونو تشکیل ائتمه سی و س.نین صیرف فیزیکی شرطلرله ایضاح اولونا بیله جگینه شوبهه ائدیردیلر، عئینیله رئدوکسیون اولمایانلار شعورون صیرف فیزیکی شرطلرله ایضاح اولونا بیله جگینه شوبهه ائدیرلر. بونولا بئله، ویتالیستلرین ایضاح ائتمه یه چالیشدیقلاری معین فونکسییالارین نئجه یئرینه یئتیریلدیگی ایدی. بونون عکسینه اولاراق، شعور فونکسییالارین یئرینه یئتیریلمه سیندن عبارت دئییل. غیري-رئدوکسیاچیلار بو فرقی شعورون چتین پروبلمی ایله حیاتین ایدیعا ائدیلن چتین پروبلمی آراسینداکی بنزتمه نی پوزماق اؤچۆن گۆتورورلر. اونلار اوخشار اساسلارلا رئدوکسیونستلرین دیگر آنالوگیالارینی ردد ائدیرلر .

رئدوکسیونیزم عاغیل فلسفه سینده کی تاثیرلی نظرییه لر، او جومله دن فلسفی داورانیشچیلیق، آنالیتیک فونکسیونالیزم و ائلیمیناتیو ماتریالیزمدن قایناقلانیر. بعضی فیلسوفلار چتین پروبلمه رئدوکسیونست یاناشمایا اساس وئرمک اؤچۆن بو مؤوقئلرین مزیتلرینی، مثلن، نیسبی جفنگیاتیینی گۆتورورلر. دیگر فیلسوفلار ایضاحات بوشلوغونون مۆوجودلوغونو قبول ائدیر و بئله لیکله، چتین پروبلمی بو نظرییه لره قارشى دلیل حساب ائدیرلر .

4- غیري-رئدوکسیونیزم

بوتون آزالدیجی اولمایانلار ایضاح ائدیجی بوشلوغون حقیقی اولدوغونا اینانیرلار، لاکین بعضی رئدوکسیا اولمایانلار بوشلوغون فیزیکییزمله اویغون اولدوغونو ایدیعا ائدیرلر (لوار 97/1990). غیري-رئدوکسیونست فیزیکیلر اؤچۆن بوشلوق دونیانین اؤزو دئییل، دونیا یا باخیشیمیز حقیندا بیر شئی اکیس ائدیریر. بو فیلسوفلار شعورون تامامیله فیزیکی بیر فنئومئن اولدوغونو و بئله لیکله فنئومئال حقیقتلرین فیزیکی حقیقتلردن اوستون و اوستون اولمادیغینی دوشونورلر، باخمایاراق کی، فنئومئال حقیقتلر میکرو-فیزیکی حقیقتلردن و یا مریمین موهازیره لریندن اؤیرندیگی حقیقتلردن چیخاریلا بیلر .

غیري-رئدوکسیاچیلار فیزیکییزمی ایضاح ائدیجی بوشلوقلا نئجه اوزلاشدیراجاغینی ایضاح ائتمه لیدیرلر. (رئدوکسیونستلر بو یوکو بؤلوشمورلر، چونکی اونلار بوشلوغو ردد ائدیرلر.) بورادا غیري-رئدوکسیونستلر بزن کریپکئان (1972) ائمپیریک ضرورتلرینه بنزتمه لره موراجیعت ائدیرلر. کریپکئییه گۆره، ایستیلیگین

(دئکوهئرنټ) مولئکوليار حرکت اولماسي مطلق ضروريدير - بيرى نين ديگري اولمادان مۇوجود اولدوغو مومکون بير وضعیت يوخدور - باخمایاراق كي، بو فاکت ائمپيریک اولاراق آشکار ائدیلیمیشدير. کیمسه اونا گۆره اعتراض ائده بیلر كي، بیز آسانلیقلا ایستیلیک اولان، لاکین مولئکوليار حرکتین اولمادیغي بير وضعیتی تصور ائده بیلرک. بونا قارشی کریپکئ ایديعا ائدير كي، دوشونده بئله بير وضعیت آغلاسیغمازدير. مولئکوليار حرکت اولمادان مۇوجود اولدوغوموزو تصور ائتدیگیمیز شئي ایستیلیک هیسسیدیر - عادتین مولکوليار حرکت نتیجه سینده بیزده یارانان بير تجروبه دیر و ایستیلیگین اؤزو دئیل. غیری-رئدوکسیونیستلر بزن ایضاحات بوشلوغونا باخمایاراق، فیزیکی حقیقتین شعور حقیقیندا حقیقتی ضروری ائتدیگینی ایضاح ائتمک اوچون اوخشار ملاحظه لردن ایستیفاده اولونا بيله جگینی ایديعا ائديرلر. بونولا بئله، کریپکئ نین اؤزونون ایديعا ائتدیگی کیمی، شعور وضعیتینده ایستیلیک و ایستیلیک هیسسی آراسینداکی فرقه اویغون گلن بير فرق گۆرونمور. مثلن، آغری کیمی هیس ائدیلن هر شئي ایپسوفاکتو آغریدير. بئله لیکله، کریپکئ نین ملاحظهلهری رئدوکسیونیست اولمایان فیزیکیزمین گتیردیگی ائمپیریک ضرورتلره بیرباشا اوزانمیر .

بیر چوخ رئدوجتیونیست اولمایانلار ائتیراف ائديرلر كي، فیزیکیزمی ایضاح ائدیجی بوشلوقلا اوزلاشدیرماق اؤچۆن داها چوخ شئي طلب اولونور. بورادا فنئومئنال آنالایشلارین فرقلی خصوصیتلرینه موراجیعت ائتمک عادی حالدير. بعضیلری تکلیف ائديرلر كي، فنئومئنال آنالایشلار اوندان فرقله نیر كي، اونلارین رئفئرنټلری - فنئومئنال وضعیتلر - محض بو آنالایشلارین ترکیب حیصه سیدیر. مثلن، داوید پاپینئاو (2002) فنئومئنال آنالایشلارین آشاغیداکي فورمایا مالیک اولدوغونو تکلیف ائدير: — بورادا بوشلوق داخیل ائدیلمیش فنئومئنال وضعیتله دلدورولور، سؤزون دیرناق ایشاره لری ایچریسینده یئرلشدیریلمه سی کیمی. او، ایديعا ائدير كي، فنئومئنال آنالایشلارین سیتات قورولوشو، یئرلشدیریلیمیش وضعیت فیزیکی اولسا بئله، فرقلی فنئومئنال/فیزیکی ائپستئمیک بوشلوق یاراداجاقدیر. آنجاق بئله بير تکلیفین آزادلیجی اولمایانین یوکونو قارشیلایا بیلیمه جگی موباحیسه لی اولاراق قالیر (جهالمئرس 2007).

بعضی رئدوکسیا اولمایانلار چتین پروبلئمی فیزیکیزمی ردد ائتمک اوچون بير سبب کیمی قبول ائديرلر. اکثر غئیری-فیزیکاچی باخیشلاردا شوور تبیتین آزالماز کومپونئنتی کیمی قبول ائدیلیر. بو باخیشلار، ایلک نؤوبه ده، شوور وه فیزیکی دونیا آراسینداکی سبب علاقه سینی نئجه خاراكتئریزه ائتدیکلرینه گۆره فرقله نیرلر. اینتئراکسیونیست دوعلیزمه گۆره، مثلن، شوور هم فیزیکی سببلره، هم ده فیزیکی تاثیرلره مالیکدير؛ ائپفئومئناлизм گۆره شوورون فیزیکی سببلری وار، لاکین فیزیکی تاثیر یوخدور؛ و نئیترال مونیزمه گۆره فنئومئنال خاصه لر دیسپوزیسیا خاراكتئرلی فیزیکی خاصه لرین کاتئقوریا عصاسلاریدیر (نئیترال مونیزم فیزیکی خاصه لرین کاتئقوریالی عصاسلارین فیزیکی حساب ائدیلب-ائدیلمه مه سیندن آسیلی اولاراق فیزیکیزمین بير وئرسیاسی ساییلا بیلر و یا ساییما بیلر).

5- پسيخوفيزيكي نظرييه لر

بعضيلري حساب ائدير كي، چتين پروبلمي حل ائتمك اۆچۆن فوندامئنتال قانونلاري اؤزونده بيرلشديرن پسيخوفيزيك نظرييه نين قورولماسي طلب اولوناجاق. بئله بير نظرييه چوخ تفررواتلي شكيلده اينكيشاف ائتديريلمه ميشدير، لاکين بعضي سپئکوليياتيو تکليفلر ايره لي سورولموشدور. بعضي اينتراكسيونيست دوئاليستلر ايديعا ائديرلر كي، فئنومئنال خصوصيتلر کوانت غئيري-معينليگي نتيجه سينده يارانان بوشلوقلاري دولدوراراق بئيين پروسسلىرينه تاثير گؤسترير (ئججلس 1986). بو جور آرقومئنتلردن ايره لي گلن نظرييه لر پسيخوفيزيكي قانونلارين اورتايا قويولماسيني احتياوا ائده بيلر. آپاريجي رئدوکسيياچي اولمايان داويد جهالمئرس (1995) شرطي اولاراق فئنومئنال و فيزيكي آراسيندا عصاس علاقه نين معلومات سوييه سينده مؤوجود اولدوغونو تکليف ائدير. او، فئنومئنال وضعيتلرين بئيين کيمي فيزيكي، ايدراک سيستئملىرينده ده رئاللاشان اينفورماسيا حاللاريني رئاللاشديرديغي ايکيلي آسپئکت پرينسپيني فورمالاشديرير. هر ايکي تکليف چتين پروبلمين بير نؤو حليني تامين ائده بيلر: قانونلار اساس فيزيكي ستروکتورلاردان خصوصي تجربوه نومونه لريني چيخارماغا ايمکان وئره جکدير. چتين پروبلمين موهوم ايزي، البته كي، قالاجاق: بو پسيخوفيزيكي قانونلارين نييه باشقالاري دئييل، مؤوجود اولماسي سوالي هله ده قالاجاق. بو جور نظرييه چيلر چوخ گومان كي، بو قانونلارين فيزيکانين اساس قانونلاري کيمي پريميتيو اولدوغونو ايديعا ائده جکلر و بونا گؤره ده کؤهنلميش چتين پروبلم فيزيكي سايتلرين نه اوچون اونلار اولدوغو سواليندان نه آز، نه ده چوخ موعمالي دئييل .

رئدوکسيونيستلر ايديعا ائده جکلر كي، بو جور تکليفلر يا شعورون قاريشيق آنلايشلاريندان آسيلي اولدوقلاري اۆچۆن، يا دا آسان پروبلملرين حلي نين چتين پروبلمين حليني تامين ائتميه جگيني گومان ائتديکلري اۆچۆن يانليش تصور ائديلير. غيري-رئدوکسيونيست فيزيکيلر بو رئدوکسيونيست آرقومئنتلري ردد ائده جکلر، لاکين اونلار هم ده فوندامئنتال پسيخوفيزيكي نظرييه يه احتياجي ردد ائتمه يه مئيليديرلر. بو جور نظرييه لرین هاميسي آزالديجي اولمايان فيزيکيزمله ضيديت تشکيل ائتمير. حقيقتن، بو فيلوسوفلار جهالمئرسين تکليفي کيمي بير شئي قبول ائده و ايضاحات بوشلوغونو آرادان قالديرماق اوچون بير يول حساب ائده بيلرلر. بونونلا بئله، چالمئرسدن فرقلي اولاراق، اونلار فئنومئنال معلوماتلاري خصوصي فيزيكي معلومات نؤو کيمي قبول ائده جکلر - خصوصي اولاراق اونون ديگر فيزيكي معلومات نؤلري ايله علاقه سي مووافيق پسيخوفيزيكي قانونلار اولمادان غيري-شفاف قالاجاق .

6- مستئر يانيزم

بعضيلري ييزيم چتين پروبلمي حل ائده بيلميه جگيميزي ايديعا ائديرلر. بو باخيش بزن مستيكييزم آدلانير و اونون ان مشهور چئمپونو جولین مجگيندیر (1989). مجگين ايديعا ائدير كي، ذهنيميز سادجه اولاراق چتين پروبلمي حل ائتمك اوچون قورولماييب؛ ييز سيچووللارين حسابلاما پروبلئلرينه بيليشسل اولاراق قاپالي اولماسي كيبي بير شئي كيبي اونا قاپالييق. لاکين سيچووللاردان فرقلي اولاراق، ماگگينه گوره هلل ائده بيلميه جگيميز پروبلئلين ماهيتيني درک ائده بيليريك .

مجگين ييزيم بيليشسل باغلانماميزين منبعيني چتين پروبلئلين داخيلي مورککبليگينده دئييل، هللين ساده اولماسينا ايجازه وئير، داها چوخ نظري آنلايشلاري نئجه فورمالاشديرديغيميزدا تاپير. اونون فيکرينجه، ييز ماکروسکوپيک اوبيئکتلرين قاورانيلماسي ايله باغلي آنلايشلاري گئيشلنديرمکله بئله آنلايشلاري فورمالاشديريريق. و او، ايديعا ائدير كي، بو مؤخانيزم طرفيندن ياراديلان هر هانسي آنلايشلار، تانيش فيزيكي آنلايشلار كيبي، قاجيلماز اولاراق چتين پروبلمي حل ائديلمه ميش قويور. بو آرقومئنت - هم اؤزلمه نين فورمالاشماسي، هم ده سيرلي نتيجه ايله باغلي مودعا - موباحيسه ليدير (ستولزار 2006). و آرقومئنته اساسلانمايان ميسريانيزم وئرسيالاري وار. بونلار علمي ايره ليگيشلرين بير گون چتين پروبلمي حل ائتمه يه ايمكان وئره بيله جگي داها آز پئسسيميست وئرسيالار داخيلدير (ناگئل 1998، ستولزار 2006).

ميسئتريانس هم رئدوکسيونيزم، هم ده فيزيکييزمه فرقله نير. مجگين و داها آز پئسسيميست بير سيرر اولان توماس ناگئل رئدوکسيونيزمي ردد ائديرلر. داها آز پئسسيميست اولان باشقا بير سيرر دانيئل ستولزار رئدوکسيونيزم مؤوزوسوندا رسمي اولاراق نئترالدير. مجگين و ناگئل فيزيکييزم مؤوزوسوندا رسمي اولاراق نئترال اولدوقلاري حالدا، ستولزار بونو قبول ائدير؛ حقيقتن ده، اونون مستيکيليگي مودافيعه ائتمه سي فيزيکيليگي نظرده توتور .

7- قايناقلار:

اصلي قايناق:

http://www.scholarpedia.org/article/Hard_problem_of_consciousness#:~:text=The%20hard%20problem%20of%20consciousness,with%20phenomenal%20qualities%20or%20qualia

.)

- Barrs, B. J. 1988. *A Cognitive Theory of Consciousness*. Cambridge: Cambridge University Press.
- Chalmers, D. J. 2007. [Phenomenal Concepts and the Explanatory Gap](#). In *Phenomenal Knowledge and Phenomenal Concepts: New Essays on Consciousness and Physicalism*, T. Alter and S. Walter (eds.). New York: Oxford University Press, pp. 167-94.
- Chalmers, D. J. 1995. [Facing up to the problem of consciousness](#). *Journal of Consciousness Studies* 2: 200-19.
- Churchland, P. M. 1996. The rediscovery of light. *Journal of Philosophy* 93: 211-28.
- Dennett, D. C. 2005. *Sweet Dreams: Philosophical Obstacles to a Science of Consciousness*. Cambridge: MIT Press.
- Jackson, F. 1982. [Epiphenomenal qualia](#). *Philosophical Quarterly* 32: 127-36.
- Kripke, S. 1972. Naming and necessity. In *The Semantics of Natural Language*, ed. G. Harman and D. Davidson. Dordrecht: Reidel. Reprinted as *Naming and Necessity*. Cambridge: Harvard University Press, 1980.
- Levine, J. 1983. Materialism and qualia: the explanatory gap. *Pacific Philosophical Quarterly* 64: 354-61.
- Loar, B. 1990/97. Phenomenal states. *Philosophical Perspectives* 4: Action Theory and Philosophy of Mind, ed. J. Tomberlin: 81–108. Atascadero, California: Ridgeview Publishing Co. Revised version in *The Nature of Consciousness*, ed. by N. Block, O. Flanagan, and G. Güzeldere: 597-616. Cambridge: MIT Press, 1997.
- McGinn, C. 1989. Can we solve the [mind-body problem](#)? *Mind* 98: 349-66.
- Nagel, T. 1998. Conceiving the impossible and the mind-body problem. *Philosophy* 73: 337–52.
- Papineau, D. 2002. *Thinking about Consciousness*. Oxford: Oxford University Press.
- Stoljar, D. 2006. *Ignorance and Imagination: The Epistemic Origin of the Problem of Consciousness*. New York: Oxford University Press.

Internal references

- Lawrence M. Ward (2008) [Attention](#). *Scholarpedia*, 3(10):1538.
- Valentino Braitenberg (2007) [Brain](#). *Scholarpedia*, 2(11):2918.
- Olaf Sporns (2007) [Complexity](#). *Scholarpedia*, 2(10):1623.
- Howard Eichenbaum (2008) [Memory](#). *Scholarpedia*, 3(3):1747.
- Anil K Seth (2007) [Models of consciousness](#). *Scholarpedia*, 2(1):1328.
- Florian Mormann and Christof Koch (2007) [Neural correlates of consciousness](#). *Scholarpedia*, 2(12):1740.

